

Received-Makale Geliş Tarihi 10.11.2024
Published-Yayınlanma Tarihi 31.12.2024
Volume-Cilt (Issue-Sayı), ss/pp 11(114), 2657-2667

Research Article/Araştırma Makalesi
10.5281/zenodo.14506409

Araş. Gör. Dr. Serkan Koç

<https://orcid.org/0000-0002-1823-7255>

Dokuz Eylül Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, İzmir / TÜRKİYE

ROR Id: <https://ror.org/00dbd8b73>

“Hayvan Koruma Kanunu”nda Yapılan Değişikliğe İlişkin X/Twitter Paylaşımlarının Peirce’in Göstergebilim Modeli Çerçevesinde İncelenmesi

An Analysis of X/Twitter Posts Regarding Amendments to the Animal Protection Law through the Lens of Peirce's Semiotic Model

ÖZET

Kamuoyunda hayvan hakları yasası ya da sokak hayvanları yasası şeklinde de bilinen 5199 sayılı Hayvanları Koruma Kanunu kabul edildiği 2004 yılından günümüze kadar çeşitli ekleme, çıkarma ve değişiklikler ile şekillenerek yürürlükte bulunmaktadır. Çeşitli vesilelerle söz konusu kanuna ilişkin olumlu ya da olumsuz eleştiriler zaman içinde yöneltile de özellikle 2024 yılının ikinci yarısında, söz konusu kanunda yapılması planlanan değişikliğe ilişkin yoğun bir kamuoyu tepkisi oluşmuştur. Yasada öngörülen ve sahihsiz hayvanların barınaklarda toplanması ve belirli koşullar olduğu durumlarda uyutulmasına ilişkin kaygılarından dolayı olumsuz, son dönemde haberlerde sıklıkla görülen sokak hayvan saldırıları ve hastalıklar nedeniyle yaşanan gelişmelerden dolayı da olumlu eleştiriler uzun süre sosyal medyayı meşgul etmiş ve etmektedir. Bu çalışma bir iletişim aracı olarak dil ve bu dile ait göstergelerin, özellikle sosyal medyada, belirli bir bakış, görüş, eğilim ve yönelimi verirken görsel medyalar aracılığıyla ne türden temsiller kullanıldığına odaklanmaktadır. Gazete, dergi, makale ya da görsel veriden yoksun yayınlarda dil kullanıcıları metinlere odaklanırken özellikle YouTube, Instagram, X/Twitter gibi toplumun sıklıkla reklam, bilgi, haber ya da yorum izlediği ortamlarda alımlayıcılar (addressee) yazılı metinlerden daha çok görsel metinlere odaklanmaktadır (Chandler ve Sweller, 1991; Cross, 2011; Chan vd., 2023; Koutromanou vd., 2023; Sunarso vd., 2023). Bu sebeple metin üreticisi ya da yayıncısı tarafından seçilen-tercih edilen görüntüler de bir yönüyle metne giriş, metne açılan bir pencere görevi görürken diğer taraftan da aslında metinlerde nasıl bir yaklaşımın sergileneceğine ilişkin ipuçları taşımaktadır. Bu çalışma Hayvan Hakları Koruma Kanunu'na ilişkin X/Twitter ortamında bir görsel ile birlikte paylaşılan haber ve bilgi metinlerinde oluşan veri tabanında, söz konusu görsellerin göstergebilimsel temelde çözümlenmesine odaklanmaktadır. Metni hiç okumayan bir dil alımlayıcısının sadece görsele bakarak bir öngörü-önsav geliştirerek o metne dair ilksel bir fikrinin oluştuğu varsayımından hareketle, olumlu ya da olumsuz eleştiri içeren metinlerin görsel kullanımlarının dağılımları ve içerikleri değerlendirilmektedir.

Anahtar Sözcükler: Göstergebilim, Anlambilim, Edimbilim, Medya Çözümlemesi

ABSTRACT

The Animal Protection Law No. 5199, also known as the Animal Rights Law or Street Animals Law, has been in effect since 2004, undergoing various additions, removals, and amendments over the years. While the law has been subject to both positive and negative criticisms from time to time, a particularly intense public reaction emerged in the second half of 2024 regarding the planned amendments to the law. Concerns about the law's provisions for the collection of stray animals into shelters and their euthanasia under certain conditions have led to negative criticisms, while recent news of attacks and diseases which involve street animals, have generated positive feedback. These discussions have dominated social media for an extended period. This study focuses on how language, as a means of communication, and its associated signs, particularly in social media, represent specific perspectives, opinions, trends, and orientations through visual media. While users of publications lacking visual data, such in newspapers, magazines, or articles, tend to focus on the text, recipients on platforms like YouTube, Instagram, and X/Twitter, where society frequently consumes advertisements, information, news, or comments, pay more attention to visual content (Chandler and Sweller, 1991; Cross, 2011; Cheng Chu Chan, 2022; Koutromanou, et al., 2023; Sunarso, 2023). Therefore, the images selected or preferred by the text producer or publisher serve as both an introduction to the text, a window into it, and provide clues about the intended approach of the texts. This study focuses on a dataset of news and informational texts shared on X/Twitter along with visuals related to the Animal Protection Law and conducts a semiotic analysis of these visuals. Based on the assumption that a language recipient who has not read the text can form an initial opinion about it by simply looking at the visual, the distribution and content of visual usage in texts containing positive or negative criticisms are evaluated.

Keywords: Semiotics, Semantics, Pragmatics, Media Analysis

1. GİRİŞ

Güney Fransa'nın Chauvet mağarasındaki resimlerden, İspanya Altamira mağarasındaki çizimlere, Brezilya'nın Serra Da Capivara bölgesindeki figürlerden, Hindistan Bhimbetka kaya barınaklarındaki duvar çizimlerine kadar uzanan piktografik gelenek, insanlık tarihi kadar eski bu bölgelerde bulunan söz konusu yapıtlar aracılığıyla insanın iletişimsel tarihinin bir yansımasını sunar. Yazının icadı ile değişim ve dönüşüm geçirse de iletişimin bu görsel yönü insanın bireysel belleğinde her zaman en önemli tanıma, bilme, anlama ve anlamlandırma unsuru olarak yer tutmuştur. İnsanlık, karşılıklı iletişimi sağlamak amacıyla bir taraftan dilin kendisi, mimik, jest, vücut hareketleri, yazı gibi dizgeleri kullanırken öte yandan dilin bu simgesel yönü her zaman için aktif bir biçimde yaşamlarına içkin bir biçimde gelişmiştir. Gerek resim gibi görsel-simgesel gerekse de yazı gibi işaret-simgesel kodların incelenmesi ve çözümlenmesi tarih boyunca farklı pratiklerde (ikonografi, imajoloji, kriptografi vb.) yürütülse de söz konusu bu işaretlerin/göstergelerin bilimsel olarak ele alınması yirminci yüzyılın başlarında bir sistematiğe konmuş ve günümüze kadar uzanan göstergebilimsel çalışmaların temeli olmuştur. Göstergelerin ve bu göstergeler aracılığıyla yaratılan anlamların, inşa edilen gerçekliğin ya da belirtilen tutum/yaklaşımın böylelikle bilimsel bir düzlemde açıklanmasına olanak sağlanmıştır. Bu çalışma göstergeler aracılığıyla metin üreticisinin oluşturduğu anlam alanını, görsel ve metinler ilişkisi içinde ele alarak, yazılı metinler ile birlikte eşzamanlı kullanılan görsellerin, başlı başına birer anlam üretici dilsel birimler olduğu ve göstergeler aracılığıyla yazılı metinlerde belirtilen fikirlere nasıl bir bakış sunduğu temelinde bir çözümleme yürütmektedir.

2. KURAMSAL ARDALAN

Göstergelerin ya da kimi alanyazınında işaret ve simgelerin bilimi olarak da adlandırılan göstergebilim, gerçekliği bir dilsel temsiller dizgesi olarak yorumlamanın (Saussure, 1959) ya da zihnin dışındaki dünyada bulunan nesne ve işaretlerin anlamlandırılmasının (Clarke, 1990; Guiraud, 2016: 17; Baudrillard, 1996; Peirce, 1955) aracıdır. Göstergelerin toplum yaşamı ve toplumsal pratikler içindeki durumunu inceleyen bir bilim dalı olarak ele alan Saussure (1985: 18) bir işitimi imgesi ve ona bağlı olan kavram ilişkisinden yola çıkarak, uzlaşımsal bir biçimde kabul edilen söz konusu bu dilsel birimlerin – göstergelerin – anlamı oluşturma sürecine odaklanmıştır. Saussure'e göre göstergeler anlamı iki biçimde temsil eder: nedensiz (arbitrary) ve simgesel/ikonik (iconic) (Hutton, 1989: 64-65). Saussure'ün kuramında fiziksel nesnelerin yeri bulunmaz çünkü bu kuram temelde fiziksel dünya ile zihin arasındaki etkileşimi açıklamanın yerine bir kapalı dizge olarak dilin açıklanmasına yönelik bir model üzerine kuruludur (Metro-Roland, 2009: 271). Öte yandan modern göstergebilim kuramlarının öncüsü olarak Saussure ile birlikte kabul edilen Peirce metin dışı nesnelere ilişkin çıkarımlara da odaklanarak dış dünya ile birey arasındaki anlamlandırma ilişkisini de içeren bir model savlamıştır (Özmkas, 2010).

Peirce'a göre anlamın yapısal bir içerikle dilsel yönünün yanında, anlamlandırmanın *praksisinin* yani bir eyleme dönüşümünün de göz önünde bulundurularak *pragmasının* yani işlevinin incelenmesi önemlidir. Peirce bir elmas örneğinden hareket ederek söz konusu pragma yapısını açıklar. "Bu elmas serttir" gibi bir önermede "eğer elmas sert ise, onun hiç çizilmediğini" görürsünüz. Bu bağlamda *sertlik* bir niteliksel anlamdır ve ancak yumuşak ve sert bir cisim karşılıklı test edildiğinde bu nitelik kavranabilir. Bir başka ifade ile yumuşak ve sert sözcüklerinin nitelikleri arasındaki temel ayrım soyut bir anlamın ötesindedir ve ancak bu niteliklerin gözlemlenebilir, uygulamalı ve mantıksal bağlantıları ile anlamlandırılabilir (Peirce, 1978: 389-403). Anlamı ve anlamın içeriğini oluşturan bu mantık dizgesini göstergebilim ile açıklayan Peirce kuramsal dilbilgisi, kuramsal sözbilim/retorik ve eleştirel mantığın göstergebilimin temellerini oluşturduğunu savlar (Vardar, 2001: 86). Bu doğrultuda Peirce bir sınıflandırmaya giderek göstergeler dizgesinin belirli üçlükler (triad) çerçevesinde modellenebileceğini belirtmiştir (Peirce, 1978: 122). Peirce'ın sınıflandırmasındaki ilk üçlükte gösterge, temel/yalın bir nitelik, gerçek bir varlık ya da belirli kurala gönderimde bulunur. Nitelik ulamı yukarıda da belirtildiği üzere tıpkı bir elmasın sertliği gibi niteliksel bir anlam aracıdır (Peirce, 1984: 291). Gerçek bir varlık ise tek bir durum ya da varlığın temsili ile ilişkilidir. Gerçek varlık bir ya da birden fazla niteliği içleminde bulundurulabilir (Rıfat, 2005, s. 234). Kuralsal olan göstergeler ise tek bir nesnenin ötesinde genel bir niteliğin temsilleridirler (Erkman, 2005: 113). İkinci üçlük ise belirli bir göstergenin nesne ile olan ilişkisi temelinde ele alınır. Bu doğrultuda eğer bir nesneye içkin niteliklerden dolayı nesneyi oluşturan bütünün kendisine gönderimde bulunuluyorsa bu durum görüntüsel gösterge/ikondur (Peirce, 1984: 291). Görüntüsel gösterge gönderim ögesi ile nesnenin kendisi arasındaki benzerlik ilişkisi üzerine kuruludur" (Jolly, 2008: 30). Bu duruma örnek olarak fotoğraflar verilebilir. Fotoğraflar bir nesnenin doğrudan niteliklerini, görüntüsel çerçevesini, nasıl görüldüğünü iki boyutlu bir biçimde zihnimize gönderen göstergelerdir. Her ne kadar tüm niteliklerin algılanması mümkün olmasa da bir fotoğraf ya da resim sayesinde nesne ya da durumun zihinsel çağrışımı

oluşur (Erkman, 1987:47). Eğer bir belirtinin göstergesi ortadan kalktığında kendisini gösterge yapan özelliği yitiriyor ancak bir yorumlayan bulunmadığında gösterge olma durumu devam ediyorsa bu durum da belirtisel/endeks göstergedir (Günay, 2004: 21; Rıfat, 2005: 234). Örneğin uzaklarda bir noktada – ormanlık bir bölge olabilir – görülen bir duman, orada bir şeylerin yandığını endeksler. Ya da bir anayolda keskin ve net bir biçimde belirli olan lastik izleri sert bir fren yapıldığının göstergesidir. Gösteren ile gösterilen bir fiziksel ya da neden-sonuç ilişkisi ile birbirine bağlantılıdır ve bu ilişki belirli yargı ve yorum ile kurulur. İkinci üçlüğün son sınıflandırması ise simgesel göstergedir. Simgesel gösterge bir uzlaşım sonucu temsil ettiği şey ile arasında anlamsal bağ kuran göstergeye gönderimde bulunur. Simgesel bir görsel biçimdir ve benzerlik ya da uzlaşma ilişkisi çerçevesinde soyut bir gösterilene gönderimde bulunur (Kıran ve Kıran, 2006: 56). Son ana ulam olarak üçüncü üçlük ise yorumlama yapan kişiye odaklanmakta ve bir göstergenin yorumlayan tarafından gerçeklik, olasılık ya da mantık göstergesi biçiminde ele almasına göre ayrılır (Peirce, 1978: 122). Bu üçlükte gösterge terimsel, kanıtsal ya da çıkarımsal olma durumuna göre ayrılır. Yukarıda sözü edilen üçlüklerden ilki varlığın kendisi ve niteliği, üçüncü üçlük ise göstergenin alımlayıcısı/yorumlayıcısı ile ilgilidir. İkinci üçlük yani görüntüsel, belirtisel ve simgesel göstergeler dil kullanıcısı ya da alımlayıcısı tarafından üretim ya da alımlama süreçlerinde işlenilerek anlam yaratmanın önemli bir unsurunu oluşturmaktadır. Bu nedenle çalışmanın çözümleme bölümünde göstergelerin temel ayrımları ve yorumlanması söz konusu ikinci üçlük çerçevesinde ele alınıp değerlendirilerek çözümlenmektedir.

Saussure ve Peirce'in kendi göstergebilim kuramlarını/modellerini oluşturduğu – internet öncesi – yirminci yüzyılın ilk çeyreğinde anlamlar kendi içinde birbirine bağlı toplumsal gruplar tarafından paylaşılan basılı medya tarafından sınırlanmış toplumsal anlatılar aracılığıyla iletilmekte/taşınmakta idi. Öte yandan günümüzde, gerek toplumsal sınıflar oldukça hareketli gerekse de fiziksel bir mekân ya da uzamın ötesinde çevrimiçi bir ortamın varlığı, küresel dünyada söylemin erişimini ve kapsamını da genişletmiş ve değiştirmiştir. Leone (2015: 3-5) söz konusu bu değişim nedeniyle göstergelerin yeni simgesel anlamlar kazandığı ve sosyal medyanın karşılıklı fikirlerin paylaşıldığı bir ortak forum şeklinde geleneksel medyanın yerini aldığını belirterek örtük bir biçimde ve nedensizlikle kodlanmış yeni akışkan/değişken işaret dizgelerinin ortaya çıktığını belirtmiştir. Bu nedensiz ve akışkan içerik bir taraftan kapalı veya rasgele tarihsel anlatıları (belki de kültürel bellekteki yansımaları) içerirken diğer taraftan da günlük ifade dizilerinde oluşan söylemleri ifade etmektedir (Hénault, 2014: 17). Bu doğrultuda değişen ve dönüşen söylemin ifadeleri, sosyal medyada bir anlamda kendini ifşa eden dilsel kullanımlar ile kendini belli etmektedir. Bu çalışma X/Twitter platformunda görsel ve yazılı metin kullanılarak oluşturulan söylemden hareketle aslında kullanılan görsel öğelerin, yazılı bir metin olmasa bile kullanıcı duruşunu, düşüncesini, görüşünü ve tarafını belli/ ifade eden birimler olduğunu savlayarak, yazılı metnin bir giriş kapısını oluşturan görsellerin çözümlenmesine odaklanmıştır.

3. BULGULAR ve ÇÖZÜMLEME

Hayvan hakları koruma kanununa ilişkin X/Twitter ortamında bir görselle birlikte paylaşılan haber ve bilgi metinlerinde bulunan görsellerin, Peirce'in göstergebilimsel modeline göre çözümlenmesine odaklan bu çalışmada rassal olarak derlenen 32 görsel incelenmiştir. İncelenen ve olumlu ya da olumsuz eleştiri içeren metinlerin görsel kullanımlarının tamamının bu çalışma kapsamında sunulması mümkün olmadığı için her bir bakış açısını temsilen 3'er görsel çözümlenmekte, diğer görsellerden seçili 20 tanesi ise makalenin sonunda toplu ve küçük resimler olarak verilmektedir. Bu doğrultuda incelenen metinler sırasıyla, (i) yürürlüğe girecek yasaya karşıt görüş belirten, (ii) yürütülen yasanın geçme süreci ya da kabulü ile bilgilendirici ancak herhangi bir görüş yanlısı olmayan tarafsız ve (iii) yasaya ilişkin olumlu, destekleyici görüş bildiren görsel ve metinler incelenmektedir.

3.1. Yasaya Karşıt Görüş Bildiren Metinlerin Çözümlemesi

Çalışmanın bulgular ve çözümleme kısmının ilk bölümünde Hayvan Hakları Koruma kanununa ilişkin karşıt görüş bildiren gönderiler incelenmektedir. Bu doğrultuda ilk gönderiye bakıldığında aşağıdaki gibi bir dağılım gözlemlenmektedir.

Gönderi 1.



Gösterge Türü	
Görüntüsel Gösterge	1. Parmaklıklar/çitler ardında bir köpek. 2. Masum bakış. 3. Yavru köpek.
Belirtisel Gösterge	1. Köpeklerin hapsedilmiş olması. 2. Suçu olmayan, masum hayvanların özgürlüklerinin kısıtlanmış olması. 3. Henüz yavru bir hayvanın bile masum olarak görülmemesi.
Simgesel Gösterge	1. Masum, suçsuz hayvanların aslında hiç hak etmedikleri bir durum ile karşı karşıya kalma durumları. 2. Bu hayvanların söz konusu durumdan zarar gördükleri, bu durumun insanca bir düşünce ve davranışla açıklanamayacağı. 3. Henüz yetişkin bile olmayan hayvanlara böyle bir yasa kapsamında kötü davranılması.
Yazılı Metin İçeriği	Yasayı ve o yasanın hazırlanmasının sorumlusu tuttuğu iktidarı olumsuz yönde eleştiren bir yaklaşım sergilemekte. Yasada eksik olduğunu düşündüğü yönler ve yasanın uygulanış biçimini sert ve katı bir biçimde eleştirerek, yasa karşıtı bir duruş sergilenmekte.

1 numaralı gönderiden hareketle, yazılı metni hiç okumayan bir bireyin, masum bakışlı bir yavru köpeğin parmaklıklar ardına hapsedilmiş olduğu bir görselden olumsuz biçimde etkilenmesi beklenmektedir. Üzgün ve hüznü bir bakış ile resimdeki köpek, bu türden bir muameleyi hak etmeyen bir canlı olarak sembolleştirilmiştir. Bu bağlamda yazıdan da beklenti hayvanlara yapılanın bir haksızlık olduğuna ilişkin bir yargı içermesidir ki, yazılı metin içeriği de benzer şekilde gerçekleşmiştir. Görselin sembolik olarak yarattığı algı ortada haksız ve uygun olmayan bir durumun gerçekleştiğinin, masum görünümlü bir köpek simgesi üzerinden temsilştirilmesidir. Ayrıca bu türden yaklaşımların ifade edildiği pek çok görselde de görülen tek başnalık, yalnızlık gibi zihinsel imge de arka planda işletilmektedir.

Gönderi 2.



Gösterge Türü	
Görüntüsel Gösterge	1. İri yapılı ve kulağında sokak köpeği küpesi olan bir köpek. 2. Köpeğe masumca sürtünen bir kedi. 3. Kedi ve köpeğin yan yana birlikteliği.
Belirtisel Gösterge	1. Sokakta yaşayan iki hayvanın dostluğu. 2. Masumiyet ve arkadaş canlısı olma durumu. 3. Alışlagelmişin aksi bir durumla kedi ve köpeğin dostluğu.
Simgesel Gösterge	1. Dostluk, arkadaşlık. 2. Sokak hayvanlarının masum arkadaşlığı. 3. Stereotipik algının aksine köpek ve kediler hem çok dostane hem de zararsızdırlar.
Yazılı Metin İçeriği	Öncelikle "hayat size sokak hayvanlarına davrandığınız gibi davranın" gibi bir girişle, bütün bu süreçte eğer iyi kararlar verilirse sizin de başınıza iyi şeyler gelir gibi bir algı yaratılmış. Özellikle kullanılan "kin ve nefret" gibi sözcükler ve yaşattığınızı yaşayın şeklinde bir slogan ile yasaya karşıt bir görüş belirtilmiştir.

Gönderide öncelenen bilgi ve gösterge temelde bir dostluk imajı üzerinden yaratılmaktadır. Gerçek dünyada tamamen zıt karakterler ve hatta sürekli birbiri ile çatışan, karşıt hayvanlar olarak algılanan/gösterilen kedi ve köpek imgeleri bu görselde simgesel düzlemde bir dostluk gönderimine sahiptirler. Öte yandan yasaya ilişkin bir olumsuz eleştiri getirilen metin ile koşut bir biçimde aslında söz konusu sokak hayvanlarının saldırgan ya da sorunlu bir doğaya değil arkadaş canlısı, dostane bir yapıya sahip oldukları vurgulanmaya çalışılmıştır. Görselin en temel gönderimi zararlı ya da saldırganlık temasının karşıt durumunu bildiren sakin ve masum hayvan imgesine odaklanılmasıdır.

Gönderi 3.

Gösterge Türü	
Görüntüsel Gösterge	1. Yerde sakince yatan sokak köpeği 2. Masum ve edilgen bir biçimde yatan köpek. 3. Sokakta, taş ve tozların arasında bulunma durumu.
Belirtisel Gösterge	1. Saldırganlıktan uzak, yatmış sakin bir köpek. 2. Masum ve durağan, dinlenen bir köpek. 3. Sokak ortamında, toz ve kirin arasında belki de aç yatan zavallı bir köpeğin dramı.
Simgesel Gösterge	1. Sokak hayvanları, sanıldığından aksine sakinlerdir. 2. Onlar saldırgan ya da zararlı değil, kendi hallerinde yalnız canlılardır. 3. Masum hayvanlar, sokaklarda tehdit değil aslında bakılması, ilgilenilmesi gereken aciz varlıklardır.
Yazılı Metin İçeriği	Yasal düzenlemenin meclisten geçerek yürürlüğe girmesi bilgisini veren haber metni, özellikle "tepki çeken" ve "katliam" sözcüklerinin kullanılması ile de görüleceği üzere olumsuz-tepkisel bir içeriğe sahiptir.

3 numaralı gönderi, görüntüsel düzlemde tek başına yatan masum görünüşlü bir köpeği kullanarak simgesel düzlemde yalnız (belki de yalnızlıktan dolayı çaresiz), kendi halinde yatan zararsız bir hayvan anlamsal değerini vurgulamaktadır. Yasa tasarısını, masum hayvanların zarar göreceği düşüncesiyle eleştiren ve bu doğrultuda katliam gibi sözcükler ile karşıt görüş bildiren metin, görsel aslında bu masumiyet göndergesi üzerinden anlamlandırılabilir biçimde kullanmıştır. Yazılı metnin yaklaşımı ve görselin göndergesel yapısı birbiri ile koştur bir biçimde sergilenmekte, metni hiç okumamış birisi yalnızca görsele baktığında bir saldırganlık ya da sorunlu hayvan imgesinin aksine, sakin, yalnız, aciz, sevimli ve masum bir hayvan düşüncesine yönlendirilmektedir.

3.2. Bilgi Veren Ancak Herhangi Bir Görüş Yanlısı Olmayan Yansız Metinlerin Çözümlemesi

Bulgular ve çözümleme, ikinci bölümünde ise Hayvan Hakları Koruma kanununa ilişkin bilgi ya da açıklama içeren ancak herhangi bir taraf tutmayan, yansız gönderiler incelenmektedir. Söz konusu metinler, genellikle yasaya ya da yasanın kabulüne ilişkin bilgiler veren açıklama metinlerinden oluşmaktadır.

Gönderi 4.

Gösterge Türü	
Görüntüsel Gösterge	1. Çimenlik bir alanda köpekler. 2. Toplu halde insanlardan izole köpekler
Belirtisel Gösterge	1. Kendi hallerinde, pek de sağlıklı görünmeyen bir köpek sürüsünün toplanması. 2. Tekil değil, toplu hale gelerek sokak köpeklerinin bir sürü oluşturmaları.
Simgesel Gösterge	1. Sokaklarda, olumsuz koşullarda yaşayan hayvanların gruplaşması. 2. Tek başlarına dolaşmayan (belki de bu nedenle zararlı olabilecek) sokak hayvanlarının toplu görüntüsü.
Yazılı Metin İçeriği	Yazılı metin yalın ve tarafsız bir biçimde sadece bilgilendirici bir ifade içermektedir. Kanunun yürürlüğe girmesi bilgisini, herhangi bir yargı ya da yorum belirtmeden kısa bir tümce ile ifade etmektedir. Bu bağlamda yansız bir biçimde bilgilendirici bir ifade kullanılmıştır.

4 Numaralı gönderide pek de iyi halde durmayan ancak toplu bir halde çimenlik bir alanda kendi hallerinde dolaşan bir köpek sürüsü görülmektedir. Köpekler saldırgan ya da tehdit içeren bir halde görünmemekle birlikte tekli değil toplu halde yaşadıkları ve bir sürü oluşturdukları izlenimi vermektedir. Bu bağlamda görüntüdeki köpeklere saldırgan ya da uysal olmalarına ilişkin bir nitelik atfedilmemiş, sembolik olarak da

olumlu ya da olumsuz herhangi bir gönderim sezdirimi bulunmamaktadır. Öte yandan bir önceki başlıkta görülen örneklerde olduğu gibi bir tekillik ya da yalnızlık içeren görüntünün aksine, toplu halde dolaşan ve potansiyel olarak bir tehlike olabilecek kalabalık gönderimi de dikkati çekmektedir. Ayrıca yine bir önceki başlıkta belirtilen yalnız ve masum, aciz yavru köpekler gibi bir gönderimden ziyade, pek de iyi durumda olmayan ancak sürü halinde (belki de çetevari) yaşayan bir hayvan topluluğu dikkati çekmektedir.

Bir sonraki görselde de görüleceği üzere aslında gösterebilimsel açıdan “ne ... ne de ...” şeklinde bir yargı izlenimi sunulmaktadır. Örneğin görsel ilk defa görüldüğünde dil kullanıcısının zihninde “ne tehlikeli, ne de masum” ya da “ne aciz ne de güçlü” şeklinde bir anlama ulaşılabilmektedir. Bu alt bölümün adını da oluşturan ve “*Bilgi veren ancak herhangi bir görüş yanlısı olmayan yansız metinler*” temelinde düşünüldüğünde aslında yansız ya da tarafsız olma durumu ile koşut bir görünümünden söz edilebilir. Tam anlamıyla bir tehlike ya da kesinlikle masum gibi bir taraf tutmadan ziyade görseller de metnin içeriği ile koşut bir biçimde yansız ve sade bir biçimde bilginin aktarımına hizmet ediyor görünmektedir.

Gönderi 5



Gösterge Türü	
Görüntüsel Gösterge	1. Çimenlik/Kirli bir alanda köpekler. 2. Toplu halde kendi hallerinde köpekler.
Belirtisel Gösterge	1. Kendi hallerinde, pek de sağlıklı görünmeyen bir köpek sürüsünün toplanması. 2. Yalnız değil, toplu hale gelerek sokak köpeklerinin bir sürü oluşturması.
Simgesel Gösterge	1. Sokaklarda, olumsuz koşullarda yaşayan hayvanların gruplaşması. 2. Tek başlarına dolaşmayan (belki de bu nedenle zararlı olabilecek) sokak hayvanlarının toplu görüntüsü.
Yazılı Metin İçeriği	Yazılı metin yalın ve tarafsız bir biçimde sadece bilgilendirici bir ifade içermektedir. Kanunun yürürlüğe girmesi bilgisini, herhangi bir yargı ya da yorum belirtmeden kısa bir tümce ile ifade etmektedir. Bu bağlamda yansız bir biçimde bilgilendirici bir ifade kullanılmıştır.

5 numaralı görsele bakıldığında bir önceki çözümlemede ele alınan görsel ile neredeyse aynı biçimde göstergelerin kullanımı dikkat çekmektedir. Toplu halde bir duvarın kenarında bir köpek sürüsü saldırgan ya da tehdit içeren bir durum sergilememektedirler. Bir önceki görselle aynı şekilde tek tek değil toplu halde bir köpek sürüsü resmedilmiştir. Köpeklere saldırgan ya da tam tersi, uysal olmalarına ilişkin bir nitelik görselde belirsizliğe bırakılmış, sembolik düzlemde ise olumlu ya da olumsuz bir gönderim bulunmamaktadır.

Gönderi 6



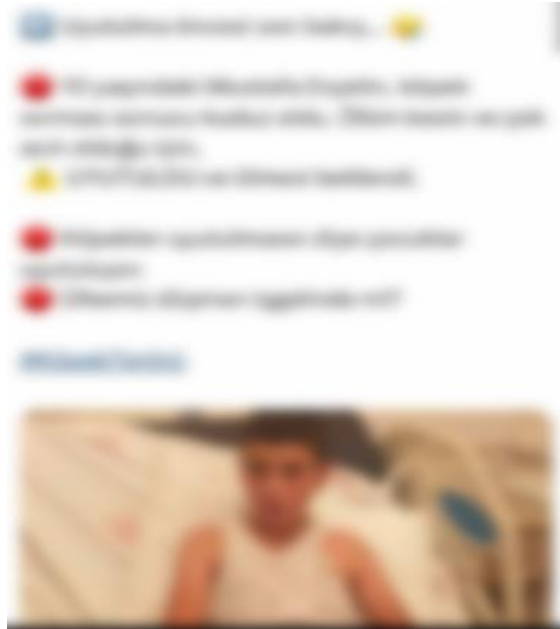
Gösterge Türü	
Görüntüsel Gösterge	1. Sol görselde yasa ile ilgili açıklama yapmış olan bakanın görüntüsü. 2. Sağ görselde toplu halde bir yöne bakan köpekler.
Belirtisel Gösterge	1. Resmi bir açıklama yapan bir bakan. 2. Kendi hallerinde sokak köpekleri.
Simgesel Gösterge	1. Bir meclis ya da toplantıda resmi bir açıklama yapılması. 2. Gündelik yaşamda, sakince duran sokak köpekleri.
Yazılı Metin İçeriği	Yazılı metin yalın ve tarafsız bir biçimde sadece bilgilendirici bir ifade ile bakanın açıklamasını içermektedir. Haber metni, bakanın konuşmasını doğrudan alıntılanarak herhangi bir yorum, değerlendirme ya da eleştiri getirmemiştir.

6 numaralı X/Twitter gönderisi temelinde iki yan yana görsel ve bir açıklama metninden oluşmakta ve sol tarafta açıklama yapan bakanın, sağ tarafta da açıklama konusu olan sokak hayvanlarının görselleri birlikte verilmektedir. Görsellerde herhangi bir olumlu ya da olumsuz çağrışımdan ziyade doğrudan anlamlar ve basit yalın bir görüntü örüntüsüne başvurulmaktadır. Bakanın açıklaması yazılı metinde doğrudan ve yorumsuz bir biçimde iletilirken sağ taraftaki görselde de simgesel anlamda herhangi bir gönderim gözlemlenmemektedir. Yazılı metni hiç okumadan sadece görsellere bakılarak olumlu ya da olumsuz bir eleştiri beklemek mümkün görülmemekle birlikte, söz konusu görsel birliktelik, açıklama yapan kişi ve hakkında açıklama yapılan hayvanlar ile ilgili basit bir görsel ilişki çizgisinin dışına çıkmamaktadır. Her ne kadar yazılı metin kişisel bir yargı içerse ve bu durum bir yanlışlık gibi algılanabilse de aslında söz konusu X/Twitter gönderisi, yalın bir biçimde haberin bildirimini içermektedir.

3.3. Yasayı Destekleyici Görüş Bildiren Metinlerin Çözümlemesi

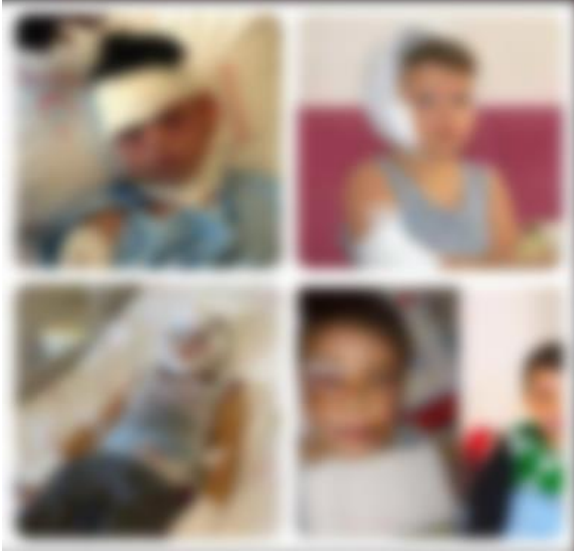
Bulgular ve çözümleme bölümünde en son olarak bu çalışmaya konu olan yasaya destek veren, bu yasanın gerektiğini savunan ve kabulünü onaylayan gönderiler ele alınmaktadır. Bu bölümde incelenen birçok gönderide çocuklar, yaralı bedenler ve benzeri gönderilerin sıklığı dikkat çekmektedir. Çalışma içinde kullanılan görseller de yasal zorunluluklar ve olası negatif etkiler nedeniyle, orijinal halleri bulanıklaştırılarak verilmektedir.

Gönderi 7



Gösterge Türü	
Görüntüsel Gösterge	1. Hastane yatağında yatan bir çocuk. 2. Yaralı ve tedavi olmuş bir çocuk.
Belirtisel Gösterge	1. Çalışmanın konusu bağlamında ele alındığında saldırıya uğramış bir çocuk. 2. Zarar görmüş, çocuk yaşta, masum bir insan.
Simgesel Gösterge	1. Hayvanlar tarafından saldırıya uğrama durumu. 2. Sokak hayvanlarının masum insanlara zarar verdiği sembolü.
Yazılı Metin İçeriği	Yazılı metin köpek saldırısına uğrayan bir çocuğun, kuduz ve ölüm riski ile ilgili açıklama içermektedir. Köpek Terörü etiketi ile işaretlenerek dağıtımına sokulan bu gönderi, köpekler uyutulmasın diye çocuklar uyutuluyor şeklinde bir slogan ile birlikte verilmektedir.

Yukarıdaki gönderi, özellikle Hayvanları Koruma Kanunu'nun gerektiğini, oldukça önemli olduğunu, mutlaka kabul edilmesi ve titizlikle uygulanması gerektiğini savunan pek çok gönderide olduğu gibi, hayvanlardan zarar görmüş insanların betimlenmesi üzerine kurulmuş bir metnin parçasıdır. Görselde, bir hastane yatağında, tedavi sonrası röportaj ve resim veren bir çocuğun imajı kullanılmaktadır. Gönderide, çocuğun başına gelen durum, olay ve bağlam detaylı bir biçimde bildirilmese de temelinde bir köpek saldırısı sonucunda zarar görmüş bir insanın bilgisi verilmektedir. Burada metin ile birlikte düşünüldüğünde simgesel düzlemde hayvanlar ile saldırı-zarar ilişkisi kurulmaktadır.

Gönderi 8

Gösterge Türü	
Görüntüsel Gösterge	1. Yaralı Çocuklar.
Belirtisel Gösterge	1. Saldırıya uğramış çocuklar. 2. Masum çocukların zarara uğraması.
Simgesel Gösterge	1. Sokak hayvanlarının sanıldığı gibi masum değil saldırgan oldukları. 2. Sokak hayvanlarının sürekli saldırdıkları. 3. Masum çocuklara zarar veren sokak hayvanları.
Yazılı Metin İçeriği	Yazılı metin "başiboş köpeklerin" saldırıları sonucunda pek çok insanın ciddi sorunlarla karşılaştığını belirtmektedir. Köpek saldırıları sonucunda pek çok çocuğun fiziksel ve psikolojik olarak zarar gördüğünü ve bu durumun engellenmesinin devletin görevi olduğunu belirtmektedir. (İncelenen görsellerde ağırlıklı olarak çocuk resimleri görülsede, köpek saldırısına uğramış yetişkinlerin de görsellerine rastlanılmaktadır).

8 numaralı gönderi bir önceki çözümleme ile oldukça benzer bir biçimde oluşturulmuştur. Yukarıdaki gönderide birbirinden farklı çocukların "köpek saldırıları sonucunda fiziksel ve psikolojik olarak zarar gördüğü" bilgisi anlam alanına sokulmaktadır. Böylelikle bir simge olarak masum çocukların zarar görmesi, sokak hayvanları ile ilişkilendirilmiştir. Çoklu görsellerin açıklama ve yorum bölümlerinde bireysel ya da toplu halde, hayvanların verdikleri zararlar üzerine bilgiler verilirken, sokak hayvanlarının toplum içinde ve üzerinde yarattıkları sorunlar belirtilmekte, bu nedenle yasanın bir tercih değil, zorunluluk olduğuna değinilmektedir. Hayvanların yaşam yerleri ile insanların yaşam yerlerinin ayrılması gerektiği, insanların gördükleri zarar ve tehdit ile ilişkilendirilmektedir.

Gönderi 9

Gösterge Türü	
Görüntüsel Gösterge	1. Havlayan, diş gösteren ve saldırgan görünüşlü bir köpek.
Belirtisel Gösterge	1. Bir nedenden ötürü saldıran bir köpek. 2. Tehdit edici bir köpek karşılaşması.
Simgesel Gösterge	1. Tehlike. 2. Sakınılması gereken bir durum.
Yazılı Metin İçeriği	Gönderi 9'da kullanılan görselin birden çok X/Twitter gönderisinde kullanıldığı gözlemlenmiştir. Özellikle #köpekterörü gibi etiketlerle sıklıkla kullanılan metinler sokaklarda yaşayan köpeklerin saldırılarına değinerek bu durumun toplum için bir tehdit oluşturduğuna odaklanmaktadır. Ayrıca kimi zaman Gönderi 9'daki görsel gibi saldırgan görseller ile birlikte sadece "köpekler saldırdı", "köpek saldırısı", "başiboş köpek terörü" gibi kısa ancak negatif yönü ön plana koyan metinler kullanılarak, alt tarafta açıklama şeklinde yorumlar verilmektedir.

Çözümlemeye dahil edilen son görsel ise birden çok gönderide kullanılmış ve görselden de anlaşılacağı üzere bir saldırganlık teması temeline oturtulmuştur. Görselin bileşik olduğu yazılı gönderiler hiç okunmasa bile yukarıdaki gibi bir görselin bir saldırı ve tehdit içerdiği aşikârdır. Bağlamdan kopuk, görseldeki köpeğin hangi şartlar ve durumlar altında böyle bir resme dahil olduğu bilgisi bulunmamakla birlikte aslında simgesel olarak bu görsel bir saldırı kavramıyla eşdeğerdir. Özellikle kanuna ilişkin karşı görüş bildiren gönderilerin aksine, masum-yavru, sakin-uyusal-canlı, arkadaş-dost-hayvan gibi bir ilişkinin yerine tehdit-saldırı-saldırgan gibi bir anlam alanı kullanılmaktadır. Hayvanların sade bir biçimde her zaman masum değil, saldırgan da olabildikleri ve zarar verebileceklerine ilişkin bir öngörü ile, onların bu yönlerinin de görselleştirilmesi sıklıkla kullanılmaktadır.

4. SONUÇ ve DEĞERLENDİRME

Hayvan Hakları Koruma Kanunu'na ilişkin X/Twitter ortamında bir görsel ile birlikte paylaşılan haber ve bilgi metinlerinde oluşan veri tabanında, söz konusu görsellerin göstergebilimsel temelde çözümlemesinin yürütüldüğü bu çalışma, metni hiç okumayan bir dil alımlayıcısının yalnızca görselden hareketle bir öngörü-önsav geliştirdiği varsayımından hareket etmektedir. Böylelikle dil alımlayıcısının metne dair ilksel bir fikrinin oluştuğu varsayımıyla, olumlu ya da olumsuz eleştiri içeren metinlerin görsel kullanımlarının dağılımları ve içerikleri değerlendirilmiştir. “#sokaktakihayvanlarsahipsizdeğil”, “#hayvanaşiddetireddet”, “#katliamyasası”, “#buyasakabuledilemez”, “#sokaktayımıyanındayım”, “#köpekleritoplayın”, “#köpekterörü”, “#köpekegemenliği”, “#yasayıuygulayın” ve benzeri pek çok etiketle dolaşıma sokulan gönderiler arasında rassal olarak seçilerek incelenen metinlerde, Peirce'nin göstergebilim modeli çerçevesinde çözümlemeye gidilmiş, görsel ve yazılı metinler karşılaştırılmıştır. Hayvanları koruma kanununa karşı, kanunu destekleyici ve kanun hakkında tarafsız görüşler biçiminde bir ayırım yapılarak yürütülen çözümlemelerde, kullanılan görsellerin tercih ve tarafı belli edecek şekilde biçimlendikleri gözlemlenmektedir. İncelenen pek çok gönderide ideolojik ya da yönetsel eleştiriler olsa da bu durum, çalışmanın kapsamında olmadığı için göz ardı edilmiş, inceleme yasaya dair olumlu ya da olumsuz yaklaşım temelinde tutulmuştur.

Kanunun yürürlüğe girmesine karşıt görüşte olan gönderilerde sıklıkla yavru, masum, aciz, zor durumda, acınacak halde hayvanların kullanıldıkları saptanmıştır. Burada yaratılmak istenen anlamsal alan bu hayvanlara acınması gerektiği ve yasanın bu acıma durumuna karşıt olduğu üzerinedir. Ayrıca yasaya karşıt görüş bildiren gönderilerin genelinde grup halinde değil de tekli ya da yalnız bir biçimde hayvan görsellerinin kullanıldığı da dikkat çekmektedir. Bu durum da onların yalnızlığına gönderimde bulunarak, destek olunması gereken çaresiz canlılar olduğu anlamsal alanını oluşturmaktadır. Yasaya karşıt görüş bildiren gönderilerde kedi, köpek ve hatta ağaçlarda kuşların olduğu görseller kullanılsa da, yasaya destek veren gönderilerin tamamına yakını köpek görsellerinden oluşmaktadır (Çalışmanın veri tabanının dışında kalmasına rağmen oldukça fazla köpek saldırı videosu da gönderimlerde gözlemlenmiştir). Yasanın gerekli olduğu, kabul edilmesi (ya da kabul edildikten sonra mutlaka uygulanması) yönünde görüş sergileyen gönderiler köpek görüntüsel göstergesinin niteliğini saldırı ve tehdit ile eşleştirmekte, köpeğin saldırganlığını bir simgesel gösterge olarak sunmaktadır. Bu bağlamda köpek görseli ile saldırı-saldırgan teması, sembolik olarak aynı anlam alanına ait hale getirilmektedir. Bununla birlikte bulgular ve çözümleme bölümünde verilen zarar görmüş çocukların görselleri, yasanın gereklilik yönünü vurgulamak için kullanılmaktadır.

Sonuç olarak Peirce'nin göstergebilimsel modelinin üçlüklerinde görüntüsel, belirtisel ve simgesel göstergeler olarak sınıflandırılan kavramlar, günümüzün internet ortamında da bir bilgi ya da görüşü aktarırken işlev görmektedirler. Hayvanları koruma kanunu düzenlenmesine ilişkin gönderilerin çözümlenmesi üzerinden ele alındığında (i) yasaya karşıt görüş bildirenler; görüntüsel gösterge olarak ağırlıklı bir biçimde (yalnız, tek başına) kedi ve köpekleri kullanmakta, belirtisel göstergeleri dostluk, arkadaşlık, hayvanların çaresizliği, aciz ve zor durumda olmaları nitelikleri ile eşlemekte, simgesel düzlemde ise yasayı masum ve çaresiz hayvanlara verilen bir ceza, onların ölüm fermanları olarak anlamlandırmaktadır. (ii) yasaya ilişkin tarafsız bir tutum sergileyen gönderiler görüntüsel gösterge olarak yalnız ya da toplu halde sokak hayvanlarını kullanmakta, belirtisel gösterge olarak saldırı ya da masum olma gibi bir nitelik atfetmemekte, simgesel olarak ise yalın bir biçimde sokak hayvanları ve yasayı eşlemektedirler. (iii) yasayı destekleyici görüş bildiren metinler ise görüntüsel gösterge olarak ya saldırgan görünümlü köpek, ya da saldırıdan zarar görmüş (özellikle çocuk yaştaki) bireyleri kullanmaktadır. Belirtisel gösterge olarak bir saldırı, tehdit ya da sorunlu bir durum nitelikleri görselleştirilmekte, simgesel düzlemde ise sokak hayvanları ile sorun ve saldırı anlamları ilişkilendirilmektedir. Böylelikle yazılı metinleri hiç okunmadan sadece görsellere bakılarak bile, yazılı metnin anlamına ilişkin ipuçları göstergesel olarak düzenlenmekte ve sunulmaktadır. Söz konusu paylaşımların bir kısmı geleneksel medyanın X/Twitter'daki kanalları, bir kısmı sadece sosyal medya üzerinden yayın yapan kanallar, önemli bir kısmı da profesyonel olmayan sosyal medya kullanıcıları tarafından yapılmaktadır. Bu nedenle çözümlemelerde gönderi sahiplerinin belirli bir göstergebilimsel okuryazarlık düzeyine sahip bireyler olup olmadığı denetlenmemiş, ancak ileri çalışmalarda böyle bir çalışmanın da anlamlı sonuçlar verebileceği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Baudrillard, J. (1996). *A System of Objects* (J. Benedict, Trans.). Verso. (Orijinal basım 1968).
- Chandler, P., Sweller, J. (1991). Cognitive load theory and the format of instruction. *Cognition and Instruction*, 8, s. 293-332.
- Clarke, D. S. (1990). *Sources of Semiotic*. Southern Illinois University.
- Cross, J. (2011). Comprehending News Videotexts: The Influence Of The Visual Content, *Language Learning & Technology*, 15, 2, 44-68.
- Erkman F. (1987). *Göstergebilime Giriş*. (Birinci Baskı). Alan Yayıncılık.
- Erkman, F. (2005). *Göstergebilime Giriş*. Multilingual Yayınları.
- Guiraud, P. (2016). *Göstergebilim*. (Çev., Mehmet Yalçın). (3. Baskı). İmge Kitabevi
- Günay, V. D. (2004). *Dil ve İletişim*. Multilingual Yayınları.
- Hutton, C. M. (1989). The arbitrary nature of the sign. *Semiotica*, 75, (1/2), 63–78.
- Chan, I. C. C., Chen, Z., Leung, D. (2023). The More The Better? Strategizing Visual Elements in Social Media Marketing. *Journal of Hospitality and Tourism Management*, (54), 268-289. <https://doi.org/10.1016/j.jhtm.2022.11.007>.
- Hénault, A. (2014). Semiotic Theory and Experiences of Life: The Vital Abstraction. *Chinese Semiotic Studies*, 10 (3). 409-426. <https://doi.org/10.1515/css-2014-0034>.
- Jolly, M. (2008). *L'Image et Les Signes*. Armand Collin.
- Kıran, A. ve Kıran, Z. (2006). *Dilbilime Giriş*, (3. Baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Koutromanou, E., Sotirakou, C. & Mourlas, C. (2023). Examining visual impact: predicting popularity and assessing social media visual strategies for NGOs. *Online Media and Global Communication*, 2, (4). 594-620. <https://doi.org/10.1515/omgc-2023-0025>
- Leone, M. (2015). Longing for the past: A semiotic reading of the role of nostalgia in present-day consumption trends. *Social Semiotics*, 25, 1–15. <https://doi.org/10.1080/10350330.2014.950008>
- Metro-Roland, M. (2009). Interpreting meaning: An application of Peircean semiotics to tourism. *Tourism Geographies*, 11, 2, 270–279. <https://doi.org/10.1080/14616680902827225>
- Özmkas, U. (2010). *Peirce, Saussure Ve Derrida'da Gösterge Kavramı*. [Yüksek Lisans Tezi]. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hacettepe Üniversitesi.
- Peirce, C. S. (1955). *Philosophical Writings of Peirce* (J. Buchler, Ed.). Dover Publications.
- Peirce, C. S. (1978). *Ecrits Sur le Signe*, (P. Seuil, Çev.).
- Peirce, C. S. (1984). *Writings of Charles S. Pierce*. Cilt: 2.
- Rıfat, M. (2005). XX. Yüzyılda Dilbilim ve Göstergebilimin Kuramları. YKY Yayınları.
- Saussure, F. (1959). *Course in general linguistics*. McGraw-Hill.
- Saussure, F. (1985). *Genel Dilbilim Dersleri*. (çev. Berke Vardar). Birey ve Toplum.
- Sunarso, B., ve diğ. (2023). Analysing the role of visual content in increasing attraction and conversion in MSME digital marketing. *Journal of Contemporary Administration and Management*, 1, 3. 193-200. doi:[10.61100/adman.v1i3.79](https://doi.org/10.61100/adman.v1i3.79).
- Vardar, B. (2001). *Dilbilimin Temel Kavram ve İlkeleri*. Multilingual Yayınları.

